

\ Raadsvoorstel

Zaak 55665

Onderwerp: Rekenkamercommissierapport over verbonden partijen:
'Van Verzuchting naar Versterking!'

Openbaarheid: Openbaar

Portefeuillehouder: Burgemeester

Datum Raad: 26 september 2019

Nummer: 2019/5/4

\ Samenvatting

De Rekenkamercommissie heeft het onderzoeksrapport over verbonden partijen 'Van Verzuchting naar Versterking!' aangeboden. Met dit onderzoek beoogt de rekenkamercommissie vooral 'out of the box' te denken en de raad aanbevelingen te geven om, daar waar gewenst, toch meer invloed uit te oefenen op de beleidskaders van en financiële bijdragen aan verbonden partijen.

Met de handreikingen, suggesties en aanbevelingen over de ontwikkeling en invoering van informele instrumenten wordt de raad nog nadrukkelijker in positie gesteld om zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taak uit te voeren en daarmee ook de verbonden verantwoordelijkheden op te nemen.

De rekenkamercommissie is zich terdege bewust van de veelheid aan voorstellen (25 aanbevelingen). Daarom geeft de rekenkamercommissie een top 3 van de in haar ogen meest krachtige aanbevelingen om nadrukkelijk effect te sorteren:

1. Het ondersteunen van en meedoen aan het project "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP).
2. Formeer een raadscommissie Verbonden Partijen die zich exclusief buigt over alle aspecten (regeling, inhoudelijke aspecten, doelstellingen, prestaties, gemaakte afspraken, financiën, stemrecht, kostenverdeelsleutel) van alle verbonden partijen.
3. Huur verplicht periodiek (om de 4 jaar?) een 'expert' in die voor de eigen raad of voor meerdere raden binnen Parkstad of voor de gehele regio Limburg een verbonden partij evalueert en volledig uitpluist en de vinger legt op (financiële) risico's, verbetermogelijkheden, valkuilen, (niet) nakomen van afspraken, actualiteit van (de voorwaarden van) het instellingsbesluit, afgegeven mandateringen, kostenverdeelsleutel, good practices enz.

Om het onderzoek te verrijken is gevraagd aan drie directeurs van vijf grote verbonden partijen namelijk RUD Zuid-Limburg, Veiligheidsregio en GGD, WOZL en WSP Parkstad, welke aanbeveling zij richting gemeenteraad willen meegeven. De drie meest opvallende aanbevelingen zijn: Organiseer nabijheid met de GR, versterk de dialoog met het college, vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen.

Het college van B&W stelt in haar uitgebreide bestuurlijke reactie dat het rapport en de aanbevelingen veel (h)erkenning oproept en toegevoegde waarde oplevert.

\ Conceptbesluit

Uw raad wordt voorgesteld om te besluiten:

De aanbevelingen van de rekenkamercommissie Voerendaal uit het rapport 'Van Verzuiming naar Versterking!' op de pagina's 13 tot en met 18 over te nemen en voor zover het aanbevelingen ter uitvoering van het college betreft, het college de opdracht te geven deze uit te voeren.

\ Grondslag

Op grond van artikel 81oa van de Gemeentewet en de Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie 2013 oefent de rekenkamercommissie Voerendaal de rekenkamerfunctie uit.

\ Aanleiding

Op 8 november 2012 is via een motie door de raad de wens uitgesproken om meer te sturen en 'in control' te zijn bij de verbonden partijen. Op 26 september 2013 heeft de raad de Notitie Sturing en Control vastgesteld. Inmiddels voelt de gemeente(raad) Voerendaal enorme druk. Financieel gezien is het zo dat de bijdragen aan de verbonden partijen ruim één derde van de begroting beslaan. Middelen waar nog weinig sturing aan gegeven kan worden, zo wordt ervaren door raadsleden.

Medio mei 2019 geeft het college van B&W te kennen het oneens te zijn met de verhoogde bijdrage begroting 2020 aan de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en er zal een negatieve zienswijze worden ingediend. Door wijziging van de kostenverdeelsleutel krijgt Voerendaal een kostenverhoging van 40% voor de kiezen, terwijl voor Voerendaal op geen enkele wijze de dienstverlening verbeterd wordt en Voerendaal zich ernstige zorgen maakt over de financiële en organisatorische ontwikkelingen binnen bijvoorbeeld de brandweer.

De Rekenkamercommissie Voerendaal heeft de handschoen opgenomen en getracht met dit onderzoek tot handreikingen en aanbevelingen te komen die de gemeenteraad brengt van verzuiming naar versterking van verbonden verantwoordelijkheden!

\ Doel

De rekenkamercommissie wil vooral 'out of the box' denken en de raad aanbevelingen geven om toch, daar waar gewenst, meer invloed uit te oefenen op de beleidskaders van en financiële bijdragen aan verbonden partijen. Het is niet de bedoeling van de rekenkamercommissie de raad te adviseren om 'anders dan de nota Verbonden Partijen' te gaan werken maar zeker wel om handreikingen te bieden mocht de raad het noodzakelijk achten bij te sturen of afspraken of beleid te herkaderen. Met deze handreikingen, suggesties en aanbevelingen wordt de raad nog nadrukkelijker in positie gesteld om zijn kaderstellende en controlerende taak uit te voeren en daarmee ook de verbonden verantwoordelijkheid op te nemen.

De formele instrumenten voor sturing en controle zijn genoegzaam bekend. Sturing met informele instrumenten, dat is waarnaar de rekenkamercommissie gezocht heeft in dit onderzoek.

De centrale vraag van de Rekenkamercommissie bij dit onderzoek was: "Welke informele instrumenten kunnen raadsleden meer grip en sturing geven op beleid en kwaliteit en de gemeentelijke middelen bij verbonden partijen, in het bijzonder Gemeenschappelijke Regelingen?"

\ Argumenten

Op de pagina's 13 tot en met 18 van het rapport is de rekenkamercommissie uitgebreid ingegaan op alle aanbevelingen. Hieronder treft u een verkorte versie van deze aanbevelingen aan:

* *Top 3 aanbevelingen:*

1. Als eerste beveelt de rekenkamercommissie het ondersteunen van en meedoen aan het project "Zo doen wij dat in Parkstad" (ZdwdiP) aan. In dit project wordt intensief gewerkt aan een betere relatie met en betere en vroegtijdige informatie over de

verbonden partijen. Anders gezegd, dit initiatief zorgt ervoor dat raden dadelijk van een meer statische positie terecht komen in een meer dynamische positie. Draag het college op om hier actief aan deel te nemen, hieraan tijd en prioriteit te laten geven door de accountmanagers die met verbonden partijen aan de slag zijn, en laat ze deskundigheid verwerven om goed doordachte contracten op te stellen, frequente contacten te onderhouden, de financiën en prestaties terdege beoordelen, vertrouwen op te bouwen om uiteindelijk werkelijk te kunnen sturen, adviseren en controleren. Overweeg in een volgend stadium van het project een nota Verbonden Partijen Parkstadbreed op te stellen. Gewenste differentiatie (couleur locale) kan geborgd worden door specifieke zaken onder te brengen bij de (beleids)programma's in de programmabegroting van de individuele gemeenten.

2. Gezien het grote (financiële) belang schuift de rekenkamercommissie als tweede de aanbeveling naar voren om een raadscommissie Verbonden Partijen te formeren die zich exclusief buigt over alle aspecten (regeling, inhoudelijke aspecten, doelstellingen, prestaties, gemaakte afspraken, financiën, stemrecht, kostenverdeelsleutel) van alle verbonden partijen.
3. Als derde in de top 3 beveelt de rekenkamercommissie aan om verplicht periodiek (om de 4 jaar?) een 'expert' in te huren die voor de eigen raad of voor meerdere raden binnen Parkstad of voor de regio Limburg een verbonden partij evalueert en volledig uitpluist en de vinger legt op (financiële) risico's, verbetermogelijkheden, valkuilen, (niet) nakomen van afspraken, actualiteit van (de voorwaarden van) het instellingsbesluit, afgegeven mandateringen, kostenverdeelsleutel, good practices enz.

** Aanbevelingen ter bevordering van de informatievoorziening aan de raad*

- Stel nadere afspraken vast over de gewenste informatievoorziening (zowel digitaal als via verantwoordingsdocumenten), in de kadernota en ontwerp/conceptbegroting, over de punten waarop de raad zelf wenst (bij) te sturen en aan welke voorwaarden de (proactieve) verantwoordingsinformatie zou moeten voldoen, opdat de raad zelf meer inzicht krijgt in de effectiviteit en efficiëntie van de verbonden partij(en).
- Bepaal als raad per verbonden partij waar de grens ligt tussen wat uitvoerend (verantwoordelijkheid college) en beleidsmatig (verantwoordelijkheid raad) is. Want over dat laatste moet het college actief informeren aan de raad.
- Stel om te zorgen dat de raad de juiste inhoudelijke informatie verwerft per verbonden partij een actuele factsheet op die makkelijk toegankelijk te raadplegen is door elk raadslid. Verzoek als raad dat het risicoprofiel van de verbonden partij daarbij duidelijk omschreven staat, zodat de raad c.q. het raadslid de aandacht kan prioriteren.
- Spreek met het college af dat de raad ten alle tijden vroegtijdig en proactief geïnformeerd wordt voorafgaand aan besluitvorming en/of wijzigingen van de verbonden partijen, zeker waar het beleidsinhoudelijke en financiële besluiten en wijzigingen betreft.
- Stel vast dat de raad toegang wenst te hebben tot alle informatie van de verbonden partijen, op een systematische wijze, die de raad nodig acht om de verbonden partij(en) goed te kunnen beoordelen en neem deze clause ook op in de instellingsbesluiten van de verbonden partijen zelf. Verzoek om periodieke nieuwsbrieven, tussentijdse rapportages en/of presentaties zodat (verdiept) inzicht verzekerd wordt.
- Zorg voor een actueel en makkelijk toegankelijk platform of informatie-instrument en/of laat een Parkstad-breed en/of regionaal dynamisch informatiesysteem ontwikkelen zoals bijvoorbeeld het dashboard Noord-Limburg.
- Ga ook informatie ophalen in het veld (klankbordgroepen, gemeenschapsraden, ondernemers(verenigingen), maatschappelijke partijen enz.).

** Aanbevelingen ter bevordering van de kaderstelling door de raad*

- Laat een geactualiseerde nota Verbonden Partijen opstellen en zorg dat deze om de vier jaar wordt bijgesteld naar aanleiding van de leerpunten die in die periode zijn opgedaan.
- Weeg bij het aangaan van een nieuwe samenwerkingsdeelname in de allereerste plaats zorgvuldig af of de samenwerking noodzakelijk en/of aantrekkelijk is voor het efficiënter en effectiever werken voor de burgers.

- Ga de (nieuwe) samenwerking slechts aan voor bepaalde tijd (bijvoorbeeld vier jaar) en neem in de regeling op dat de uitkomst van een verplichte evaluatie bepalend is of de samenwerking wordt verdergezet.
- Maak nadrukkelijk gebruik van de zienswijzenprocedure en leg in de gemeenschappelijke regeling vast dat het AB de verplichting heeft om te motiveren waarom een zienswijze wel of niet wordt overgenomen.
Versterk zienswijzen door deze af te stemmen met meerdere fracties en/of raden in Parkstad- en/of regionaal verband.
 - Maak gebruik van het indienen van motie(s), om de politieke druk op het afgevaardigd lid uit de raad (veelal een collegelid) te verhogen.
 - Maak afspraken met de verbonden partijen en met de andere Parkstadgemeenten om te komen tot (meer) eenduidige meetbare doelen, de te realiseren prestaties en over een duidelijke prijs-kwaliteit-product verhouding
 - Spreek af hoe om te gaan met eventuele begrotingsoverschrijdingen en inhoudelijke en financiële risico's van de verbonden partij(en).
 - * *Aanbevelingen ter bevordering van onderzoek en controle door de raad*
 - Maak met het college concrete (meetbare) afspraken over indicatoren beoordeling, mate informatievoorziening en momenten van invloed door de raad.
 - Zoek steeds de afstemming met andere raden om te komen tot gelijkjer, gelijkwaardiger of sterker stemgewicht. Laat verbonden partijen periodiek zelf aantonen dat het organiseren van bepaalde taken via het samenwerkingsverband (nog steeds) effectiever en efficiënter is dan dat de taken op andere wijze georganiseerd zouden worden waaronder door de gemeente(n) zelf.
 - Formeer een of meerdere raads werkgroepen die verbonden partijen adopteren en laat bij regelmaat -met ondersteuning van de vakinhoudelijke en financiële ambtenaar- een screening uitvoeren op die onderdelen waarop de raad (extra) controle wenst uit te oefenen.
 - Zorg ervoor dat in de nota Verbonden Partijen 2012 en bij elke regeling van een verbonden partij een passage wordt opgenomen dat periodiek een verplichte evaluatie wordt uitgevoerd over het functioneren, presteren, behalen van de beoogde doelstellingen, nakomen van de good governance, (nog) aanwezig draagvlak bij de deelnemers, (nog) aansluiting bij de lokale belangen en wensen, (nog) aanwezigheid van nut en noodzaak van de samenwerking enz.
 - Spreek af dat de raad ook een zienswijze mag formuleren over de jaarverslagen van de verbonden partijen.
 - Vraag als raad -indien gewenst- onafhankelijke onderzoek, uit te voeren door deskundigen en/of rekenkamercommissie, naar specifieke aspecten of functioneren van een specifieke verbonden partij.
 - * *Aanbevelingen vanuit de drie directies van vijf grote GR'en*
De drie meest opvallende aanbevelingen zijn: Organiseer nabijheid met de GR, versterk de dialoog met het college, vervang gevoel/emotie door feiten en ontleen daaraan vertrouwen.

Het college van B&W stelt in haar uitgebreide bestuurlijke reactie dat het rapport en de aanbevelingen veel (h)erkenning oproept en toegevoegde waarde oplevert. Tevens wordt onderschreven dat de veelomvattende aanbevelingen prioritering en temporisering vragen om ze gedegen te vertalen naar andere werkwijzen.

Een waardevolle kijk geeft het college op de aanbevelingen van de directeurs van vijf verbonden partijen, namelijk dat de afwegingen binnen het brede perspectief van de opdrachtgevers kunnen leiden tot andere richtingen en besluiten dan de sectorale doelstellingen van de verbonden partijen.

\ Kanttekeningen

Het is niet de bedoeling van de rekenkamercommissie de raad te adviseren om 'anders dan de nota Verbonden Partijen' te gaan werken maar zeker wel om handreikingen te bieden mocht de raad het noodzakelijk achten bij te sturen of afspraken en/of beleid te herkaderen.

\ Relaties met programmabegroting en/of visiedocument

In de begroting 2019 staat te lezen dat Voerendaal in 2019 een stevige opgave ziet om de

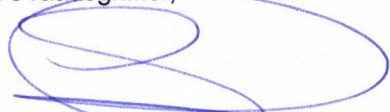
regie en sturing op verbonden partijen te verbeteren: inhoudelijk keuzes dienen daarbij hand in hand te gaan met de financiële belangen.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening ingegaan op de doelstellingen en activiteiten en de mate van financiële betrokkenheid bij de samenwerkingsverbanden, waarin Voerendaal participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de zogenaamde verbonden partijen.

\ Financiële, juridische en organisatorische consequenties

Financiële consequenties zijn afhankelijk van de keuzes en het tempo waarin aanbevelingen worden uitgevoerd. Zo is voor het inhuren van een 'expert' voor een volledig onderzoek van een bepaalde verbonden partij uiteraard een budget nodig, terwijl voor het opzetten van een raadscommissie Verbonden Partijen wellicht geen extra gelden nodig zijn.

De raadsgriffier,

mr. drs. S. Dormans-Simons

\ Bijlage

Rapport Onderzoek Rekenkamercommissie Voerendaal '*Van Verzuchting naar Versterking!*'

\ Concept Raadsbesluit

Zaak 55665

Onderwerp: Rekenkamercommissierapport over verbonden partijen:
'Van Verzuchting naar Versterking!'

Openbaarheid: Openbaar

Datum Raad: 26 september 2019

Nummer: 2019/5/4

De raad van de gemeente Voerendaal;

Gezien het raadsvoorstel van de raadsgriffier gemeente Voerendaal;

Gelet op artikel 81oa van de Gemeentewet en de Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie 2013;

\ **Besluit:**

De aanbevelingen van de rekenkamercommissie Voerendaal uit het rapport 'Van Verzuchting naar Versterking!' op de pagina's 13 tot en met 18 over te nemen en voor zover het aanbevelingen ter uitvoering van het college betreft, het college de opdracht te geven deze uit te voeren.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 26 september 2019.

De griffier

De voorzitter

mr. drs. S.H.H.J. Dormans-Simons

W. Houben